

LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTET

Postboks 8007 Dep

0030 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon

Øyvind Eilertsen,

Hørings svar - endringer i reindrifftsloven og tilhørende endringer i jordskiftelova

Statsforvalteren i Nordland viser til Landbruks- og matdepartementets høring av forslag til endringer i reindrifftsloven og tilhørende endringer i jordskiftelova, med høringsfrist 1. oktober 2024. Våre innspill til forslaget som er sendt på høring vil følge strukturen i høringsnotatet.

1. Statsforvalternes tidligere innspill

Innledningsvis vil vi vise til vårt tidligere innspill til revisjon av reindrifftsloven av 18. oktober 2023, samt innspillene fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark og Statsforvalteren i Trøndelag. De utfordringene vi viser til i innspillet blir i liten grad løst av de foreslåtte lovendringene i høringsutkastet.

Vi forventer derfor at innspillene tas med videre i det løpende arbeidet i departementet, med sikte på å løse de utfordringene som vi, Statsforvalteren i Troms og Finnmark og Statsforvalteren i Trøndelag har vist til i forrige innspillsrunde.

2. Bestemmelser knyttet til siidaandelen

2.1. Krav til siidaandelslederens deltakelse i siidaen

En lovfesting av siidaandelsleders plikt til å delta i driften i samsvar med bruksreglene kan bidra til en bevisstgjøring av at det følger forpliktelser med rollen, og gir i teorien distriktene en bedre mulighet til å følge dette opp selv.

Likevel tror vi ikke dette i seg selv vil løse problemet med «passive» siidaandelsledere i fremtiden. Det vil nok fortsatt være en relativt høy terskel innad i reindrifften for å starte en sak mot siidaandelsleder i disse tilfellene.

Vi er enig i at brudd på denne plikten i de fleste tilfeller vil være et internt forhold som ikke følges opp av reindriftsmyndighetene. Men vår erfaring, da muligheten allerede ligger der i dag, tilsier at interne forhold i svært liten grad løses gjennom sanksjonsregler i bruksreglene.

2.2. Overføring av ansvaret som leder av siidaandel

Statsforvalterens kontrollfunksjon foreslås fjernet i høringen. I utgangspunktet er vi enig i at det i mange saker er opplagt at vilkårene for overføring er oppfylt, og at statsforvalteren ikke burde være involvert i alle overføringer direkte. Men vi ser også noen utfordringer med at kontrollhjemmelen strykes fra loven.

Av høringsnotatet fremgår det at det fortsatt skal være intensjonen at det er statsforvalteren som skal følge opp lovstridige overføringer, selv om dagens kontrollhjemmel fjernes fra lovteksten. Vi kan ikke se at reindriftsloven hjemler at statsforvalteren kan gripe inn i slike saker dersom loven endres i tråd med forslaget. Vi antar at en overføring av siidaandel i de fleste tilfeller ikke vil berøre offentlige interesser, slik at sanksjoner etter lovens kapittel 11 vil være utelukket.

Dersom det skal være intensjonen at statsforvalteren skal gripe inn i saker om overføring av siidaandel i fremtiden, må dette løses med klar hjemmel i lov. Dersom en del av begrunnelsen for å fjerne kontrollhjemmelen er å overføre mer ansvar til reindriften selv, så følger det naturlig at reindriften selv også burde være ansvarlig for å følge opp lovstridige overføringer. Derimot virker det som om eneste måte å gjøre det på i dag er gjennom rettssystemet, og dette bør unngås der det er mulig.

Vi anmoder derfor om at spørsmålet om hvem som skal håndheve lovstridige overføringer klargjøres, og at statsforvalteren får en klar hjemmel til å fatte vedtak i slike saker dersom ansvaret blir lagt dit.

Det er nødvendig for reindriftsmyndighetene og omverdenen ellers at det er klart hvem som har rollen som leder for en siidaandel til enhver tid. I dag skal statsforvalteren formelt godkjenne overføring av ansvaret som leder av siidaandel. Dette gir et klart skille for når overføringen er gjennomført og ny leder trer i kraft. Dette faller bort når overføringer ikke skal kontrolleres av statsforvalteren. Vi mener det er viktig at det blir konkretisert i loven hvordan en slik beslutning skal formaliseres av nåværende leder/siidaen, og når ansvaret som leder skal anses overført.

2.3. Avvikling av siidaandel

Vi støtter at det kan være behov for at statsforvalteren har mulighet til å utsette avvikling av en siidaandel i fem år i særlige tilfeller. Hendelser utenfor reindriftras kontroll bør kunne håndteres smidigere enn dagens regelverk legger opp til.

3. Distriktsstyring

3.1. Overføring av myndighet til årsmøtet

Statsforvalteren i Nordland støtter forslaget om å rendyrke årsmøtet som den øverste myndigheten i distriktet. Dette vil harmonisere bedre med hvordan dette forholdet er organisert andre steder, og vi tror mulighetene for reell påvirkning vil bidra til større oppslutning i årsmøtene.

3.2. Distriktskasse

I utgangspunktet støtter vi at distriktene får en mulighet til å bruke distriktskassen der det er nødvendig for å dekke uforutsette utgifter til driften, eller for å kompensere de utøverne som gjør en ekstraordinær innsats for distriktet.

I høringsnotatet skisseres det en løsning der årsmøtet vedtar at deler av tilskuddet som betales inn til distriktskassen, skal tilbakebetales ved oppfylt arbeidsplikt. Her ser vi at det kan være en fare for at det fastsettes høye tilskudd til distriktskassen, slik at den økonomiske belastningen for den enkelte reieneier blir veldig stor. Et slikt krav om å forhåndsbetale for den arbeidsinnsatsen man senere skal yte, kan føre til at noen reieiere presses ut av næringen.

Slik lovendringen lyder, taler ordlyden for at distriktskassen til enhver tid *skal* ha nok midler til å dekke daglig drift av distriktet. Slik vi forstår intensjonen bak lovendringen er det meningen å bare åpne opp for denne muligheten der distriktet selv ønsker det. Vi mener derfor at det mest riktige blir å skille mellom at distriktskassen *skal* dekke godtgjørelse til distriktsstyrets medlemmer og andre utgifter til administrering, og *kan* dekke utgifter til daglig drift av distriktet.

4. Bruksregler, reduksjon av reintall og distriktsplaner

4.1. Bruksreglene

Statsforvalteren i Nordland støtter at det kommer en hjemmel for å unnta bruksregler fra offentlighet. Vi har oppfattet at dette hele tiden har vært intensjonen med inndelingen av bruksregler og distriktsplan, og tror at manglende hjemmel til å unnta bruksreglene har medført at de ikke har blitt brukt på den måten som var forutsatt.

Vi savner en presisering i forarbeidene av hvem som regnes under betegnelsen reindriftsmyndighetene og fortsatt skal ha tilgang til distriktets bruksregler. I utvidet forstand kan det også omfatte eksempelvis Mattilsynet, Miljødirektoratet og reinpolitiet, og dersom det er hensikten bør det presiseres.

Når det gjelder delingen av hva som skal og kan tas med i bruksreglene, savner vi en klargjøring av hvilke brudd på bruksreglene statsforvalteren skal ha en rolle i. Det virker for eksempel ikke hensiktsmessig at statsforvalteren involverer seg i brudd på regler som distriktet ikke er pålagt å ha i bruksreglene.

4.2. Reduksjon av reintall

Statsforvalteren i Nordland har lite erfaring med reduksjon av reintall fra vårt reindriftsområde. Men vi er opptatt av at regelverket om noe så fundamentalt og inngripende som reintall er klart og konsist, og at det oppfyller krav etter legalitetsprinsippet. Derfor skulle vi ønske at man samtidig så på ordlyden i det som gjenstår i § 60 om fastsettelse av reintall. Språket i bestemmelsen er passivt, og det burde fremgå helt klart hvem som skal fastsette hva når det gjelder reintall. Språket i ny § 60 a. er mer klar på dette punktet.

Når det gjelder ny bestemmelse om reduksjon av reintall, så tror vi at den nye innretningen på reduksjonsregelen kan skape mer legitimitet og etterlevelse i næringen. Samtidig kan den føre til at utfordringen med posisjonering blir mindre. En utfordring kan bli å sikre at disse prosessene faktisk

blir gjennomført av reindrifta selv uten at en beslutning blir utsatt i lang tid. Her vil det være viktig at reindrifststyrets styring av prosessen er tydelig og forutsigbar.

4.3. Distriktsplan

Vi støtter forslaget om at distriktsplanen også skal inneholde en oversikt over gjeterhytter i distriktet. Dette er relevant informasjon for offentlige myndigheter og tiltakshavere i forbindelse med arealutnyttelse i reinbeiteområdene.

5. Reindriftens erstatningsansvar

Statsforvalteren i Nordland støtter at bestemmelsene om reindriftens erstatningsansvar harmoniseres med beitelovens erstatningsbestemmelser. Erstatningsreglene har vært uendret i lang tid, og Høyesterett viser i Femund-dommen at det er på høy tid at reglene blir endret.

En praktisk utfordring med regelendringen vil være at det for skadelidte vil være vanskelig å identifisere hvem som er eier av reinen som volder skade. Kunnskap om øremerker er i all hovedsak forbeholdt reindriftnæringen.

I Nordland finnes det sørsamiske, lulesamiske og nordsamiske merketradisjoner med variasjoner innenfor disse. Derfor vil det nok være mest aktuelt i Nordland at skadelidte fortsatt tar første kontakt med distriktsleder, med mindre det er andre klare holdepunkter for hvem som eier reinen. Slik regelen er utformet vil det også være i distriktets interesse å bidra til å identifisere eieren, for å unngå at solidaransvaret trer inn.

6. Hjemmel for forskrifter om tilskudd

Vi ser det som positivt at forskriftene om tilskudd etter reindriftsavtalen får hjemmel i reindriftsloven. Dette vil binde den rettslige rammen for reindriftsforvaltningen sammen, og løser noen praktiske utfordringer om forholdet mellom reindriftsavtalen og reindriftsloven.

7. Reindriftens tilgang til virkemidlene i jordskiftelova

Statsforvalteren i Nordland støtter forslaget om å gi reindriften tilgang til jordskifteretten og mulighet til å få vurdert sine saker for en reindriftsdomstol. Vi har sett i flere saker at interne konflikter enten blir løst til en uforholdsmessig kostnad i det ordinære domstolsapparatet, eller ikke blir tatt tak i fordi terskelen har vært for stor. Meglingsinstituttet i reindriftsloven har heller ikke fungert etter hensikten. Derfor håper vi at jordskifteretten vil kunne ta en positiv rolle i konfliktløsning i reindriftnæringen.

I forbindelse med at jordskifteretten skal gå inn i reindriftssaker, vil vi understreke viktigheten av at det blir satt av tilstrekkelig med ressurser til å bygge reindriftsfaglig kompetanse i domstolen. I tillegg blir det viktig å sørge for at det er attraktivt for næringen å bidra som meddommere. Dette må komme i tillegg til kompensasjon for økt saksmengde.

Vi er enig i at fastsettelse av reintall bør forbli en forvaltningsoppgave som ligger til reindriftsmyndighetene. Dette er spørsmål som også må ses opp mot utnyttelse av ressursgrunnlaget, og ikke bare isolert ut ifra reindriftens eget behov.

Med hilsen

Monica Andreassen Iveland (e.f.)
ass. statsforvalter

Katrine Erikstad
landbruks- og reindriftsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent